

Ярмош В. В.

АНАЛІЗ ДЖЕРЕЛ ФІНАНСУВАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Мета статті полягає у визначенні стану та сучасних тенденцій використання інтелектуальної власності. У статті проаналізовано джерела фінансування інтелектуальної власності в Запорізькій та Дніпропетровській області, а також в Україні в цілому, крім того, проаналізовано питому вагу обсягу виконаних науково-технічних робіт у валовому внутрішньому продукті в країнах СНД. На основі аналітичних матеріалів Статкомітету СНД у статті визначено внутрішні витрати на дослідження й розробки протягом останніх років у більшості країн Співдружності. Виходячи з аналізу, було встановлено, що у сучасному світі проявляється тенденція, яка раніше виразно не спостерігалася. Суть її в тому, що серед двох секторів активів – матеріальних і нематеріальних – зростає значущість останніх. Україна має потужний інтелектуальний потенціал, тому сьогодні є необхідність у пошуку джерел фінансування та шляхів ефективного використання об'єктів інтелектуальної власності.

Ключові слова: інтелектуальна власність, джерела фінансування, науково-технічні роботи

Рис.: 4. *Табл.:* 5. *Бібл.:* 8.

Ярмош Вікторія Віталіївна – кандидат економічних наук, викладач, кафедра управління персоналом та маркетингу, Запорізький національний університет (вул. Жуковського, 66, Запоріжжя, 69600, Україна)

Email: javiktorija@rambler.ru

УДК 336.563:339.166.5(477)

Ярмош В. В.

АНАЛИЗ ИСТОЧНИКОВ ФИНАНСИРОВАНИЯ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЙ СОБСТВЕННОСТИ

Цель статьи заключается в определении состояния и современных тенденций использования интеллектуальной собственности. В статье проанализированы источники финансирования интеллектуальной собственности в Запорожской и Днепропетровской области, а также в Украине в целом, кроме того, проанализирован удельный вес объема выполненных научно-технических работ в валовом внутреннем продукте в странах СНГ. На основе аналитических материалов Статкомитета СНГ в статье определены внутренние затраты на исследования и разработки в последние годы в большинстве стран Содружества. Исходя из анализа, было определено, что в современном мире проявляется тенденция, которая ранее не так явно наблюдалась. Суть ее в том, что среди двух секторов активов – материальных и нематериальных – возрастает значимость последних. Украина имеет мощный интеллектуальный потенциал, поэтому сегодня есть необходимость в поиске путей эффективного использования объектов интеллектуальной собственности.

Ключевые слова: интеллектуальная собственность, источники финансирования, научно-технические работы

Рис.: 4. *Табл.:* 5. *Библ.:* 8.

Ярмош Виктория Витальевна – кандидат экономических наук, преподаватель, кафедра управления персоналом и маркетинга, Запорожский национальный университет (ул. Жуковского, 66, Запорожье, 69600, Украина)

Email: javiktorija@rambler.ru

UDC 336.563:339.166.5(477)

Yarmosh V. V.

ANALYSIS OF SOURCES OF FINANCING THE INTELLECTUAL PROPERTY

The goal of the article lies in identification of the state and modern tendencies of use of intellectual property. The article analyses the sources of financing the intellectual property in Zaporizhia and Dnipropetrovsk oblasts and also in Ukraine in general, moreover, it analyses the specific weight of the volume of performed scientific and technical works in the gross domestic product in CIS countries. On the basis of analytical materials of the CIS Statistics Committee the article identifies internal expenditures on the study and development in recent years in the majority of the Commonwealth countries. Based on the analysis, it identifies that a tendency that did not appear previously to such an extent manifests itself now. Its essence is in the fact that among two assets sectors – tangible and intangible – the role of the latter increases. Ukraine has a powerful intellectual potential, that is why, there is a necessity today to search for the ways of efficient use of objects of intellectual property.

Key words: intellectual property, sources of financing, scientific and technical works

Pic.: 4. *Tabl.:* 5. *Bibl.:* 8.

Yarmosh Viktoriya V. – Candidate of Sciences (Economics), Lecturer, Department of Human Resources and Marketing, Zaporizhzhya National University (vul. Zhukovskogo, 66, Zaporizhzhya, 69600, Ukraine)

Email: javiktorija@rambler.ru

Вступ. Сьогодні тема фінансування інтелектуальної власності (ІВ) є досить актуальною. Одним із негативних чинників, які перешкоджають широкому використанню вітчизняних інтелектуальних досягнень, є повільний розвиток економіки інтелектуальної власності здебільшого через недостатнє фінансування. Україна має потужний інтелектуальний потенціал, однак вкладання коштів в інновації є досить ризиковим процесом. Отже, створення

та ефективно використання інновацій залежить, в першу чергу, від фінансування наукових і науково-технічних робіт, а для цього необхідно усвідомлювати масштаб їхнього позитивного впливу на процеси створення соціально орієнтованої економіки країни.

Досить важливою характеристикою результатів наукових і науково-технічних робіт є використання різних джерел фінансування (табл. 1), (рис. 1).

Джерела фінансування наукових та науково-технічних робіт у 1995, 2000, 2005, 2009–2010 рр., тис. грн

Показники	1995	2000	2005	2009	2010
Всього	651962,0	2046339,0	5160399,8	7822209,8	8995893,9
Держбюджету	244896,1	614513,5	1711174,5	3398553,5	3704338,6
Кошти місцевих бюджетів	–	–	26473,6	30626,0	25717,3
Кошти фондів спеціального призначення*	53925,2	18582,4	24937,6	40797,5	48303,6
Власних коштів	14582,5	61294,6	338484,8	629376,8	872033,7
Коштів замовників					
Підприємств, організацій України	233375,9	785788,4	1680100,3	1870820,7	1961174,5
Іноземних держав	101916,3	477079,1	1258037,9	1743426,1	2315863,6
Інших джерел	3266,0	89081,0	121191,1	108609,2	68462,6
Абсолютні відхилення					
Всього	8343932	6949554,9	3835494,1	1173684,1	
Держбюджету	3459443	3089825,1	1993164,1	305785,1	
Кошти місцевих бюджетів			-756,3	-4908,7	
Кошти фондів спеціального призначення	-5621,6	29721,2	23366	7506,1	
Власних коштів	857451,2	810739,1	533548,9	242656,9	
Підприємств, організацій України	1727799	1175386,1	281074,2	90353,8	
Іноземних держав	2213947	1838784,5	1057825,7	572437,5	
Інших джерел	65196,6	-20618,4	-52728,5	-40146,6	
Відносні відхилення, %					
Всього	1279,82	339,61	74,33	15,00	
Держбюджету	1412,62	502,81	116,48	9,00	
Кошти місцевих бюджетів			-2,86	-16,03	
Кошти фондів спеціального призначення	-10,42	159,94	93,70	18,40	
Власних коштів	5880,00	1322,69	157,63	38,56	
Підприємств, організацій України	740,35	149,58	16,73	4,83	
Іноземних держав	2172,32	385,43	84,09	32,83	
Інших джерел	1996,22	-23,15	-43,51	-36,96	

*До 2010 р. – кошти позабюджетних фондів.

Джерело : [розроблено автором]

Як видно з табл. 1 та рис. 1, фінансування наукових та науково-технічних робіт у 2010 р. зросло порівняно з 2009 р. на 1173684,1 тис. грн або 15 %. Зросло також фінансування у 2010 р. порівняно з 2009, 2008, 2007 рр. з Державного бюджету відповідно на 305785,1 тис. грн або 9 %, 1993164,1 тис. грн або в 1,16 рази і 3089825,1 тис. грн або у 5,02 рази. Знизилася у 2010 р. порівняно з 2009 р. і 2008 р. фінансування наукових і науково-технічних робіт за рахунок коштів місцевих

бюджетів 4908,7 тис. грн або 16,03 % і 756,3 тис. грн або 2,86%. Зросло фінансування наукових і науково-технічних робіт за рахунок власних коштів порівняно з 2009, 2008 і 2007 рр. відповідно на 242656,9 тис. грн або 38,56 %, 533548,9 тис. грн або у 1,57 рази і 810739,1 тис. грн або у 13,22 рази.

З рис. 2 видно суттєве зниження фінансування наукових і науково-технічних робіт за рахунок коштів Державного бюджету у 2010 р.

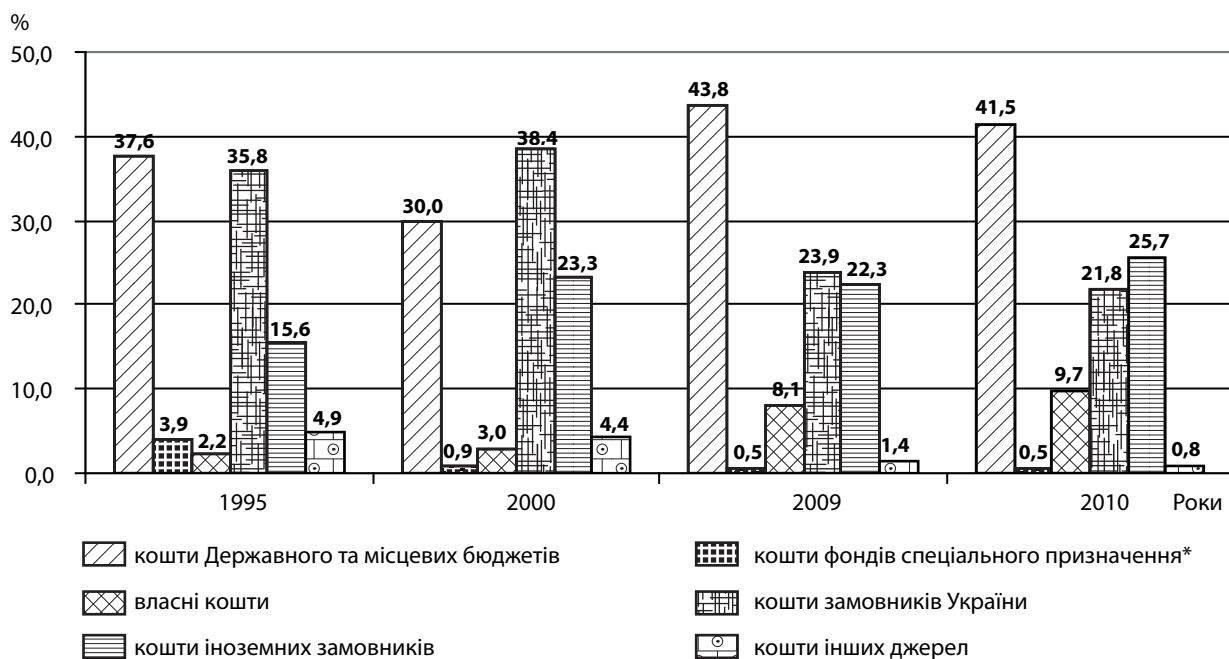

Рис. 1. Структура фінансування наукових та науково-технічних робіт за джерелами фінансування, % [7, с. 135]

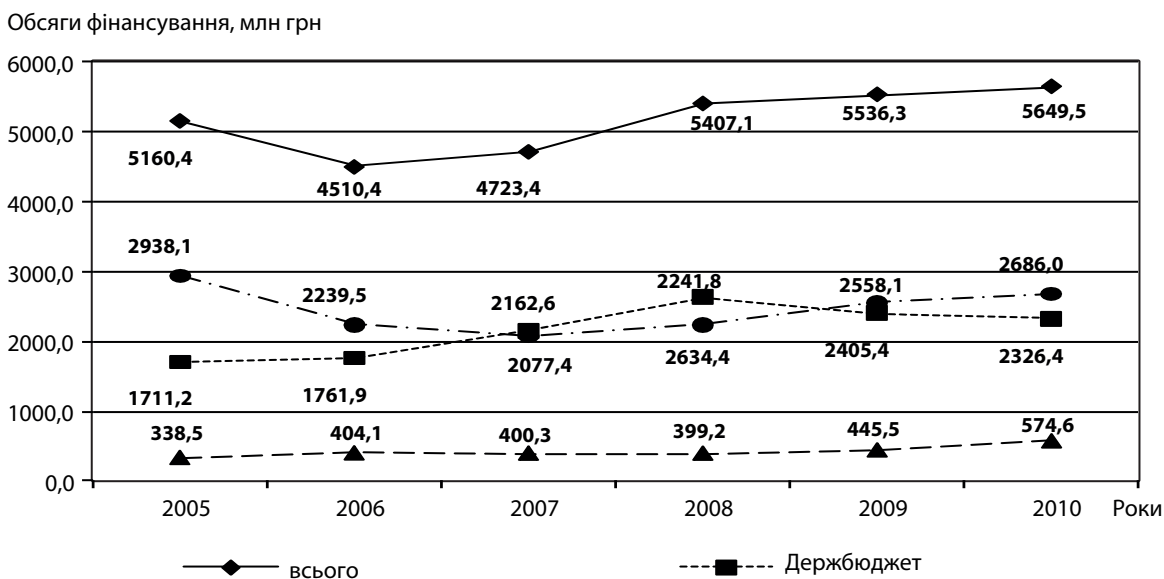

Рис. 2. Динаміка обсягу фінансування наукових та науково-технічних робіт за видами робіт у цінах 2005р., млн грн [2, с. 27]

Для детальнішого аналізу було проведено аналіз фінансування наукових і науково-технічних робіт по Запорізькій і Дніпропетровській області. По Запорізькій та Дніпропетровській областях у 2010 р. зросло фінансування наукових і науково-технічних робіт порівняно з 2009 р. відповідно на 19001,8 тис. грн або 4,51% і 62320,6 тис. грн або 9,31%.

По Запорізькій області у 2010 р. порівняно з 2009 р. зросло фінансування наукових та науково-технічних робіт за рахунок підприємств України та іноземних держав на 31729,3 тис. грн або 22,63% і 6417,5 тис. грн або 2,83%. По Дніпропетровській області спостерігається аналогічна картина у 2010 р. порівняно з 2009 р., але крім фінансування наукових та науково-технічних робіт за рахунок підпри-

емств України та іноземних держав на 23545,3 тис. грн або 15,13% і 68523,4 тис. грн або 22,9% зросло також фінансування за рахунок Державного бюджету на 10219,4 тис. грн або 6,14%, в той час як по Запорізькій області таке фінансування знизлося на 9426,1 тис. грн або 29,13%.

Кількість робіт, що виконувались науковими організаціями України протягом 2010 р., зменшилась на 4,6% і становила 52,0 тис. од., з яких понад дві третини упроваджено у виробництво або мали інші форми широкого застосування (табл. 2). Із загальної кількості робіт 12,0% спрямовано

на створення нових видів виробів, 36,6% яких – нові види техніки; 11,0% – на створення нових технологій, майже 45% яких – ресурсозберігаючі; 2,7% – на створення нових видів матеріалів; 1,3% – нових сортів рослин, порід тварин, а також 14,9% – зі створення нових методів і теорій, більше половини яких були використані у подальшій роботі. У розрахунку на 1000 працівників середньооблікової кількості виконавців наукових досліджень і розробок загальна кількість виконуваних протягом звітного року наукових робіт становила 424 одиниці проти 496 – у 2008 р. і 441 – у 2009р.

Таблиця 2

Кількість виконаних наукових та науково-технічних робіт у 2000, 2005, 2009–2010 рр., тис. од.

Показники	2000	2005	2009	2010	Абсолютні відхилення 2010			Відносні відхилення 2010, %		
					2000	2005	2009	2000	2005	2009
Всього робіт	38,3	63,9	54,5	52,0	13,7	-11,9	-2,5	35,77	-18,62	-4,59
Зі створення нових видів виробів	-	6,3	6,1	6,2	-	-0,1	0,1	-	-1,59	1,64
з них зі створення нових видів техніки	3,9	3,8	2,3	2,3	-1,6	-1,5	0	-41,03	-39,47	0,00
з них роботи, в яких використано винаходи	1,0	0,8	1,4	1,1	0,1	0,3	-0,3	10,00	37,50	-21,43
Зі створення нових видів технологій	3,6	5,4	5,8	5,7	2,1	0,3	-0,1	58,33	5,56	-1,72
з них ресурсозберігаючих	1,7	2,2	2,6	2,5	0,8	0,3	-0,1	47,06	13,64	-3,85
Зі створення нових видів матеріалів	1,1	1,2	1,4	1,4	0,3	0,2	0	27,27	16,67	0,00
Зі створення нових сортів рослин, порід тварин	0,5	0,8	0,7	0,7	0,2	-0,1	0	40,00	-12,50	0,00
Зі створення нових методів, теорій	2,2	5,4	7,5	7,7	5,5	2,3	0,2	250,00	42,59	2,67
Інші роботи	27,1	45,0	33,0	30,3	3,2	-14,7	-2,7	11,81	-32,67	-8,18

Джерело : [розроблено автором за 2, с. 137]

Як видно з табл. 3, у 2010 р. зростає кількість нових технологій порівняно з 2005 і 2000 рр. на 300 од. і 2,1 тис. од. відповідно, але зменшилась на 100 од. порівняно з 2009 р.

Знизилася також кількість виконаних наукових та науково-технічних робіт по Запорізькій та Дніпропетровській областях. Як видно з даної таблиці, в Запорізькій області кількість виконаних наукових та науково-технічних робіт у 2010 р. порівняно з 2009 р. знизилася на 74 од. або 6,1%, порівняно з 2005 р. на 316 од. або 21,7%. Така ситуація склалася тому, що знизилася кількість створених нових видів техніки в 2010 р. порівняно з 2009 р. на 19 од. або 17,12%, а також знизилася кількість створених нових видів матеріалів порівняно з 2009 р. на 5 од. або 18,52% і порівняно з 2005 р. на 10 од. або 31,25%.

Структура виконаних наукових та науково-технічних робіт за спрямуванням наведена на рис. 3.

У 2010 р. в результаті діяльності наукових організацій до вітчизняного патентного відомства було подано 8894 заявки на видачу охоронних документів на об'єкти права інтелектуальної власності (ОПІВ), що на 18,4% більше, ніж у 2009 р. До патентних відомств інших країн було подано 112 заявок, що на 31,8% більше, ніж у 2009 р. у т. ч. 56 заявок – на винаходи, і 33 – на сорти рослин. У цей же період ними отримано на 11,6% більше охоронних документів України (у т. ч. на винаходи – на 17,0%), в інших країнах – на 7,6%. Серед отриманих охоронних документів на ОПІВ чверть – патенти на винаходи і 2,8% – на сорти рослин.

Таблиця 3

Структура виїздів наукових працівників за межі України за терміном перебування та за секторами діяльності у 2009–2010 рр., осіб

Показники	Роки	Всього	Державний сектор	Підприємницький	Вищої освіти
Кількість виїздів наукових працівників за межі України	2009	10442	3161	2439	4842
	2010	9898	3070	1978	4850
Абсолютні відхилення	2009	-544	-91	-461	8
Відносні відхилення	2009	-5,21	-2,88	-18,90	0,17
У тому числі:					
до 3-х місяців	2009	9467	2830	2428	4209
	2010	8906	2745	1941	4220
Абсолютні відхилення	2009	-561	-85	-487	11
Відносні відхилення	2009	-5,93	-3,00	-20,06	0,26
3 місяці – 1 рік	2009	767	188	11	568
	2010	819	238	35	546
Абсолютні відхилення	2009	52	50	24	-22
Відносні відхилення	2009	6,78	26,60	218,18	-3,87
1 – 2 роки	2009	111	72	-	39
	2010	96	48	2	46
Абсолютні відхилення	2009	-15	-24	-	7
Відносні відхилення	2009	-13,51	-33,33	-	17,95
Понад 2 роки	2009	97	71	-	26
	2010	77	39	-	38
Абсолютні відхилення	2009	-20	-32	-	12
Відносні відхилення	2009	-20,62	-45,07	-	46,15

Джерело : [розроблено автором за 2, с. 173]

Структурний капітал – найбільш різномірна частина ІВ. Сюди відносяться права інформаційних систем, інформаційні ресурси, інструкції і методики роботи, система організації підприємства тощо. При усій своїй різномірності саме структурний капітал найбільшою мірою відповідає тому, що називається нематеріальними активами (НМА). До структурного капіталу відносяться систематизовані знання, у тому числі ноу-хау, в принципі віддільні від фізичних осіб (працівників) і від підприємства. Таким чином, ноу-хау є частиною як людського, так і структурного капіталу. Це дуже важливо для розуміння феномену знецінення ІВ при нелояльній поведінці співробітників або при їх звільненні.

З метою ознайомлення з досвідом розвинених країн наукові працівники виїжджали за межі України у 2009 р. 10442 рази, у 2010 р. кількість виїздів наукових працівників за межі України знизилася на 534 рази або 5,21%. (табл. 3). Суттєво знизився даний показник у 2010 р. порівняно з 2009 р. у недержавному секторі економіки на 461 поїзду або у 18,9 рази. Аналогічна ситуація спостерігається і по виїздам наукових працівників до трьох місяців.

На основі аналітичних матеріалів Статкомітету СНД було визначено внутрішні витрати на дослідження й розробки (ДіР) протягом останніх років у більшості країн Співдружності становлять менше 1% ВВП, у середньому по країнах Європейського Союзу – біля 2%. Із країн ЄС цей показник найвищий у Швеції і Фінляндії. У таких країнах, як Японія й США, він дорівнює відповідно 3,5% і 2,7%.

Найбільший обсяг внутрішніх витрат наукових організацій спрямовано на покриття внутрішніх поточних витрат. Капітальні витрати у 2009 р. становили лише 0,2–2% загального обсягу внутрішніх витрат на дослідження й розробки у Вірменії, Казахстані, Киргизії й Україні, 5–11% – в Азербайджані, Білорусі, Молдові, Росії й Таджикистані.

Більше половини внутрішніх поточних витрат на ДіР в 2009 р. у Вірменії, Білорусі й Росії становили витрати на виконання науково-технічних розробок, в Україні – 47%. В Азербайджані, Казахстані й Молдові провідне місце займали видатки на прикладні дослідження (45–52%), у Таджикистані – на фундаментальні дослідження (62%).

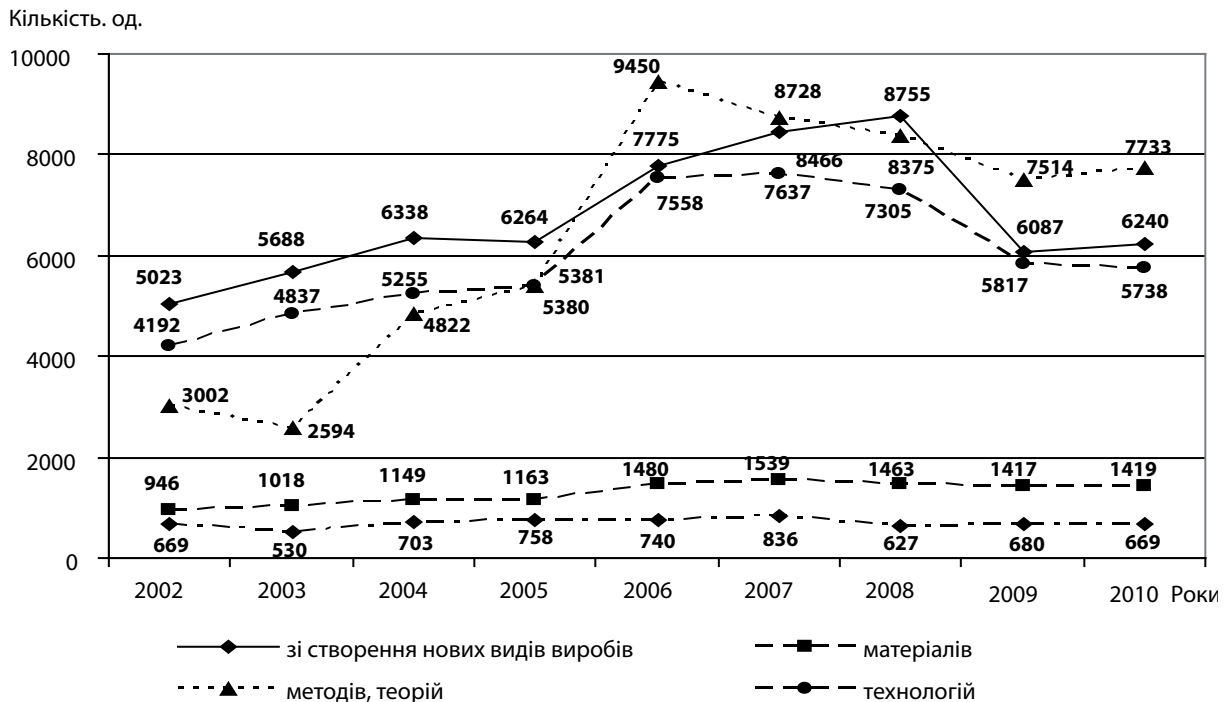

Рис. 3. Структура виконаних наукових та науково-технічних робіт за спрямуванням, од. [2, с. 137]

У 2009 р. в країнах СНД науковими дослідженнями й розробками займалося понад 6 тис. організацій. Порівняно з 2008р. їхнє число знизилося в Казахстані, Киргизії, Молдові, Росії, Таджикистані й Україні на 2–5%; середня чисельність персоналу організацій в 2009 р. склала в Казахстані, Киргизії й Таджикистані 37–51 осіб, Вірменії, Білорусії й Молдові – 75–83, Азербайджані й Україні – відповідно 118 і 110, Росії – 210 осіб.

У науково-дослідній діяльності роль державного сектора, що включає організації міністерств і відомств та некомерційних організацій, повністю або в основному фінансованих і контрольованих Урядом, найбільш велика в Азербайджані, Вірменії, Молдові й Таджикистані – 70–89% загального обсягу внутрішніх поточних витрат на дослідження й розробки.

Організації підприємницького сектора, орієнтовані в основному як на створення нових і перспективних науково-технічних розробок, так і на корінну модернізацію вже діючих з метою продажу, найбільш активно здійснювали свою діяльність у Росії (62% внутрішніх поточних витрат на ДіР), Білорусії й Україні (по 52%).

Надходження з бюджету в Азербайджані, Білорусії, Казахстані й Росії за останній рік зростали випереджальними темпами, що призвело до підвищення його ролі в загальних обсягах фінансування ДіР. Частка власних коштів підприємств в усіх країнах залишається низькою, за винятком Білорусії, де вона склала у 2009 р. 13% (у 2008р. – 27%) і Казахстану – 17% (22%) загального обсягу фінансування. Замовники фінансують ДіР найбільшою мірою у Вірменії, Росії та Україні (24–30%). Частка іноземних інвесторів у країнах залишається невисокою, і лише в Україні вона досягла 22%.

Практично в усіх країнах частка витрат на придбання нового обладнання в загальній сумі витрат на наукові дослідження й розробки як і раніше невелика. Проте у більшості країн Співдружності в останні роки посилюється процес модернізації устаткування.

У числі працівників, що виконують дослідження й розробки, дослідники складають приблизно половину персоналу в Росії й Україні, в інших країнах – понад 60%.

В Азербайджані серед дослідників понад 50% жінки, у Вірменії, Казахстані, Молдові й Україні – 45–48%, у Білорусії, Киргизії, Росії й Таджикистані – 35 – 43%. У числі докторів наук Казахстану чисельність жінок-дослідників – 26%, Росії й України – 22%, Азербайджану, Вірменії, Білорусії, Киргизії й Молдови – 15 – 17%. Жінки становлять в Азербайджані, Казахстані й Молдові 41 – 47% загального числа кандидатів наук, Вірменії, Білорусії, Киргизії, Росії й Україні – 37 – 39%.

Серед фахівців-дослідників, які проводять наукові дослідження й розробки, у більшості країн за останні роки збільшилася частка фахівців у віці до 40 років. Завдяки різним заходам щодо залучення молоді в науку частка молодих фахівців у віці до 30 років збільшилася у Вірменії з 11% у 2001 р. до 18% у 2009 р., Білорусії – з 17% до 25% (2008 р.), Киргизії – з 14% до 16%, Росії – з 11% до 18% (2008 р.), Україні – з 13% до 16%.

Частка дослідників, техніків та допоміжного персоналу у загальному числі виконавців наукових та науково-технічних робіт в Україні у 2010 р. зросла порівняно з попередніми роками.

У більшості країн Співдружності рівень середньої оплати праці науковців вищий за середній рівень цього показника по економіці в цілому й у багатьох її галузях.

У 2009 р. в Білорусі, Молдові, Росії й Україні середньомісячна заробітна плата зайнятих в галузі досліджень і розробок на 32 – 51% перевищувала її середній рівень в економіці, у Таджикистані – на 12%.

У Молдові, Росії й Україні питома вага фонду оплати праці фахівців, які виконують наукові дослідження й роз-

робки, становив 41 – 53% загального обсягу витрат на ці дослідження, в Азербайджані, Вірменії, Білорусі й Казахстані – 34–39%, у Киргизії й Таджикистані – відповідно 24% і 18%.

Питома вага обсягу виконаних науково-технічних робіт у ВВП в країнах СНД за 2000-2010 рр. наведена у табл. 5.

Таблиця 4

Питома вага обсягу виконаних науково-технічних робіт у валовому внутрішньому продукті в країнах СНД за 2000–2010 рр., %

Країна	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Азербайджан	0,3	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Білорусь	0,8	0,8	0,7	0,7	0,7	0,8	0,7	0,7	0,6	0,7	0,2
Вірменія	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2	0,7
Грузія	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	–	–	–	–	–
Казахстан	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2	0,3	0,2	0,2
Киргизія	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,2	0,1	0,2
Молдова	0,6	0,5	0,5	0,4	0,4	0,4	0,4	0,6	0,5	0,5	0,5
Російська федерація	1,2	1,4	1,4	1,5	1,9	1,2	1,2	1,3	1,0	1,7	1,3
Таджикистан	0,1	0,1	0,05	0,06	0,06	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Україна	1,14	1,13	1,11	1,24	1,19	1,13	1,0	0,9	0,9	0,9	0,9

Джерело : [2, с. 177]

Таблиця 5

Питома вага витрат на виконання наукових та науково-технічних робіт у валовому внутрішньому продукті (за даними Євростату) у 2000–2010 рр., %

Країна	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
ЄС 27	1,85	1,86	1,87	1,86	1,82	1,82	1,85	1,85	0,92	2,01	–
Болгарія	0,52	0,47	0,49	0,50	0,50	0,46	0,46	0,45	0,47	0,53	–
Естонія	0,61	0,71	0,72	0,77	0,86	0,93	1,13	1,1	1,29	1,42	–
Іспанія	0,91	0,91	0,99	1,05	1,06	1,12	1,20	1,27	1,35	1,38	–
Латвія	0,44	0,41	0,42	0,38	0,42	0,56	0,7	0,59	0,61	0,46	–
Литва	0,59	0,67	0,66	0,67	0,75	0,75	0,79	0,81	0,8	0,84	–
Німеччина	2,45	2,46	2,49	2,52	2,49	2,49	2,53	2,53	2,68	2,82	–
Польща	0,64	0,62	0,56	0,54	0,56	0,57	0,56	0,57	0,6	0,68	–
Румунія	0,37	0,39	0,38	0,39	0,39	0,41	0,45	0,52	0,58	0,47	–
Словаччина	0,65	0,63	0,57	0,58	0,51	0,51	0,49	0,46	0,47	0,48	–
Угорщина	0,78	0,92	1,00	0,93	0,88	0,95	1,00	0,97	1,00	1,15	–
Чеська Республіка	1,21	1,20	1,20	1,25	1,25	1,41	1,55	1,54	1,47	1,53	–
Україна	0,96	0,98	0,95	1,06	1,03	0,99	0,91	0,86	0,84	0,86	0,82

Джерело : [2, с. 178]

Як видно з табл. 4, питома вага обсягу виконаних науково-технічних робіт у валовому внутрішньому продукті в Україні протягом 2007–2010 рр. залишалась незмінною, але вона менша ніж у 2006, 2005, 2004, 2003 рр. відповідно на 0,1%, 0,14%, 0,2% і 0,25%.

При цьому питома вага витрат на виконання наукових і науково-технічних робіт у валовому внутрішньому продукті по

Україні у 2010 р. знизилася порівняно з усіма попередніми роками, починаючи з 2000 р.: порівняно з 2009 р. – на 0,04%, з 2008 р. – на 0,02%; з 2007 р. – на 0,04%, з 2006 р. – на 0,09% (табл. 5).

Як видно з табл. 5, питома вага витрат на виконання наукових та науково-технічних робіт у ВВП по Україні значно нижча ніж в Угорщині, Іспанії, Естонії, Чеській Республіці, Португалії, Люксембурзі та ін. (рис. 4).

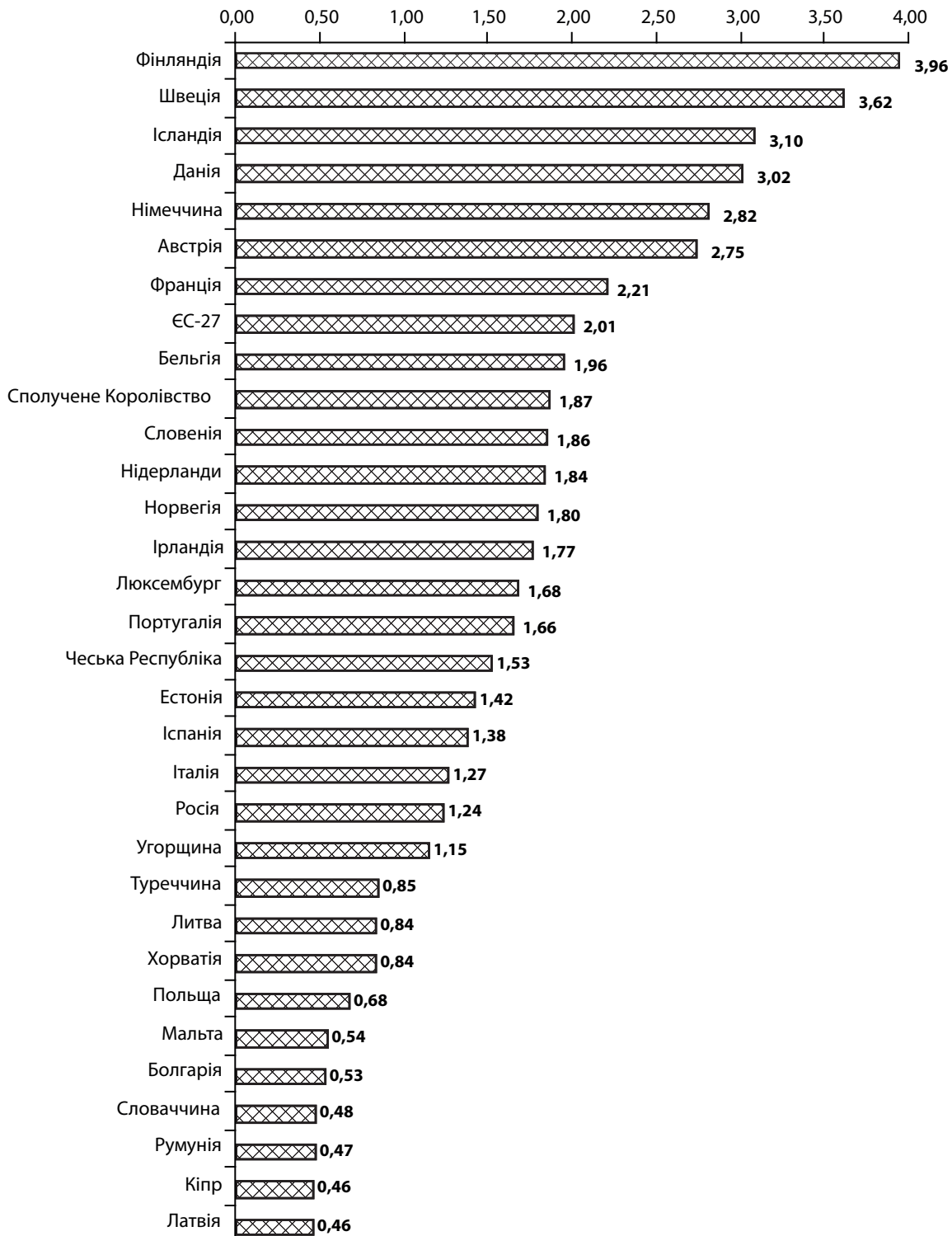

Рис. 4. Частка витрат на виконання досліджень і розробок у ВВП зарубіжних країн у 2009 р., % (за даними Євростату) [2, с. 177]

Як видно з рис. 4, нижчими аніж в Україні витрати на виконання досліджень і розробок у ВВП у 2009 р. були лише у Туреччині, Литві, Хорватії, Польщі, Мальті, Болгарії, Словаччині, Румунії, Кіпрі та Латвії. Всі інші країни мали у 2009–2010 рр. питому вагу витрат на виконання досліджень і розробок у ВВП значно вищу аніж в Україні, що є свідченням того, що необхідно збільшити як частку витрат на наукові і науково-технічні дослідження, а також ефективність використання інтелектуальної власності.

Питома вага витрат на наукові дослідження і розробки по Україні знизилася у 2010 р. порівняно з 2009, 2005, 2000 та 1995 р., тому що знизилася витрати на науково-технічні розробки.

В той час зросла питома вага витрат на фундаментальні дослідження, але знизилася витрати на прикладні дослідження порівняно з 2000 р. на 5% і порівняно з 1995 р. на 14%.

Висновок. Оволодіння прийомами створення та ефективного використання інтелектуальної власності передбачає зростання ролі і зацікавленості у використанні інноваційних технологій, підвищення ефективності будь-якої діяльності.

В ході аналізу було визначено, що питома вага витрат на наукові дослідження і розробки по Україні зни-

зилася у 2010 р. порівняно з 2009, 2005, 2000 та 1995 р., що пов'язано зі зниженням абсолютної суми витрат на науково-технічні розробки. Разом із тим, зросла питома вага витрат на фундаментальні дослідження, але знизилася витрати на прикладні дослідження на 5%, порівняно з 2000 р. і на 14% порівняно з 1995 р. Питома вага витрат на виконання наукових та науково-технічних робіт у ВВП по Україні значно нижча ніж в Угорщині, Іспанії, Естонії, Чеській Республіці, Португалії, Люксембурзі та ін. Нижчими, ніж в Україні витрати на виконання досліджень і розробок у ВВП у 2009 р. були лише у Туреччині, Литві, Хорватії, Польщі, Мальті, Болгарії, Словаччині, Румунії, Кіпрі та Латвії.

Отже, наукові дослідження засвідчують необхідність збільшити фінансування інтелектуальної власності в країні, адже значний успіх економічних досягнень забезпечує перш за все створення, розвиток і ефективне використання інтелектуального потенціалу підприємств і держави в цілому. У всьому світі інтелектуальна власність служить джерелом додаткового доходу і об'єктом підвищення конкурентоздатності, тому сьогодні є доцільним вкладати кошти в інновації та актуальним пошук джерел фінансування інтелектуальної власності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Любенюк Н. О. Проблеми визнання інтелектуальної власності як елементу нематеріальних активів підприємства / Н. О. Любенюк // *Фінанси, облік і аудит*. – 2009. – №14. – С. 263–269.
2. Наукова та інноваційна діяльність в Україні : стат. зб. / Відп. за вип. І. В. Калачова. – К. : ДП «Інформ.-вид. центр Держкомстату України», 2011. – 282 с.
3. Паладій М. В. Ефективне використання інтелектуального потенціалу нації – необхідна умова інноваційного розвитку економіки держави / М. В. Паладій // *Наука та інновації*. – 2009. – №3. – Т. 5. – С. 51–54.
4. Право інтелектуальної власності : [підруч. для студ. вищ. навч. закл.] / за ред. О. А. Підпригори, О. Д. Святоцького. – К. : Вид. дім «Ін Юре», 2002. – 624 с.
5. Річний звіт – 2010 : офіційне видання Державного департаменту інтелектуальної власності / За ред. М. Паладія. – К. : Державний департамент інтелектуальної власності, 2011. – 67 с.
6. Статистика послуг / Методологічні положення зі статистики / Методологія та звітна документація [Електронний ресурс] // Держкомстат України. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua
7. Долінський А. А. Особливості інноваційного розвитку підприємств на прикладі впровадження новітніх біоенергетичних установок / А. А. Долінський, В. В. Ярмош, Ю. В. Куріс // *Науково-виробничий журнал Міністерства палива та енергетики України, Науково-технічної спілки енергетиків та електротехніків України Електротехніка та електрифікація*. – Київ, 2013 – №7/13. – С. 27–32
8. Griliches Z. Patent Statistics as Economic Indicators: A Survey / Z. Griliches // *Journal of Economic Literature*. – 1990. – Vol. XXVIII, december. – P. 1661–1707.

REFERENCES

- Dolinskyi, A. A., Yarmosh, V. V., and Kuris, Yu. V. "Osoblyvosti innovatsiinoho rozvytku pidpriemstv na prykladivprovadzhennia novitnikh bioenerhetychnykh ustanovok" [Features an innovative enterprise development on the example of the introduction of advanced bioenergy systems]. *Elektrotehnika ta elektryfikatsiia*, no. 7/13 (2013): 27-32.
- Griliches, Z. "Patent Statistics as Economic Indicators: A Survey" *Journal of Economic Literature* vol. 28 (1990): 1661-1707.
- Liubenok, N. O. "Problemy vyznannia intelektualnoi vlasnosti iak elementu nematerialnykh aktyviv pidpriemstva" [Problems of recognition of intellectual property as part of the intangible assets of the company]. *Finansy, oblik i audyt*, no. 14 (2009): 263-269.
- Naukova ta innovatsiina diialnist v Ukraini [Research and Innovation in Ukraine]. Kyiv: Derzhkomstat Ukrainy, 2011.
- Paladii, M. V. "Efektyvne vykorystannia intelektualnoho potentsialu natsii – neobkhdna umova innovatsiinoho rozvytku ekonomiky derzhavy" [The effective use of intellectual potential of the nation - a necessary condition for innovative development of the economy of the state]. *Nauka ta innovatsii* vol. 5, no. 3 (2009): 51-54.
- Pravo intelektualnoi vlasnosti [Intellectual property rights]. Kyiv: In Yure, 2002.
- "Richnyi zvit – 2010" [Annual Report - 2010]. Ofitsiine vydannia Derzhavnoho departamentu intelektualnoi vlasnosti. , 2011.
- "Statystyka posluh" [Service statistics]. www.ukrstat.gov.ua.